

„Trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov a klimatická zmena“ v rámci rokovania Výboru FAO pre lesníctvo

V dňoch 16. až 20. marca 2009 sa konalo 19. zasadnutie Výboru FAO pre lesníctvo (COFO) v Ríme, Taliansko. Za Slovenskú republiku sa rokovaní zúčastnili Ing. Boris Greguška, PhD., pracovník SL MP SR a Ing. Martin Moravčík, CSc., vedecký pracovník NLC. K téme: „Trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov a klimatická zmena“ pripravil sekretariát úvodnú informáciu (správu) pod číslom COFO 2009/5.

Rokovanie k tomuto bodu programu sa uskutočnilo na plenárnom zasadnutí v utorok 17. marca 2009. V správe sa uvádzajú základné problémy a otázky, najmä tie, ktoré vypracovalo CPF (Collaborative Partnership on Forests), ako tzv. šesť hlavných správ:

- Trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov (TUOL) poskytuje efektívny rámec pre zmierňovanie a prispôsobovanie sa klimatickej zmene prostredníctvom lesníctva.
- Mitigačné a adaptačné lesnícke opatrenie na zmierňovanie dopadov klimatickej zmeny by mali postupovať súčasne.
- Medzisektorová spolupráca, ekonomické stimuly a poskytovanie alternatívnych možností živobytia sú dôležité pre znižovanie odlesňovania a degradácie lesov.
- Naliehavo sa požaduje budovanie kapacít a reformy správy lesov.
- Primeraný monitoring a hodnotenie lesov pomáha informovanému rozhodovaniu, ale vyžaduje si lepšiu koordináciu na všetkých úrovniach.
- Členovia CPF sa zaviazali na spoločnom a komplexnom prístupe k zmierňovaniu a prispôsobovaniu sa klimatickej zmene realizáciou opatrení súvisiacich s lesmi.

Uvádzajú sa tieto akcie potrebné v oblasti klimatickej zmeny:

- Rozvinúť a implementovať stratégie na zmierňovanie a prispôsobovanie sa klimatickej zmene prostredníctvom výskumu, demonštráciou jeho výsledkov, terénnych programov, politickej a legislatívnej podpory.
- Rozhodnutia UNFCCC a COP 13 vyzývajú strany, aby preskúmali rôzne možnosti a podnikli demonštračné aktivity v oblasti „Znižovania emisií z odlesňovania a degradácie lesov“

(REDD) a podporili súvisiace budovanie kapacít, technickú pomoc a transfer technológií v rozvojových krajinách.

- Všetkých šesť „Regionálnych lesníckych komisií FAO“ sa na svojich stretnutiach uskutočnených v roku 2008 venovali otázkam klimatickej zmeny a TUOL. Odporučili niekoľko bodov, na ktoré by sa mali zamerať akcie na národnej i medzinárodnej úrovni:
 - Integrovať politiky a stratégie na zmierňovanie a prispôsobovanie sa klimatickej zmene do národných lesníckych programov.
 - Rozvinúť nástroje, aby sa zaistilo, že aj ďalšie ekosystémové služby (nie iba uhlík v lesoch) sa budú brať do úvahy v rámci implementácie REDD stratégií.
 - Poskytnúť technickú pomoc a posilniť kapacity krajín pri uplatňovaní princípov TUOL pri zmierňovaní a prispôbovaní sa klimatickej zmene, vykonávaní inventarizácií lesov, monitoringu zásob uhlíka, rozvoju „uhlíkových“ projektov a sprístupňovaniu trhov na obchodovanie s uhlíkom.
 - Zlepšovať regionálny dialóg, rozvoj zjednotených pozícií a spolupráce pri zmierňovaní a prispôbovaní sa klimatickej zmene.
 - Podporovať rozvoj spoločnej terminológie, štandardov a metodík pre monitoring, hodnotenie a reportovanie o lesoch a klimatickej zmene.
 - Založiť mechanizmy na poskytovanie informácií a uľahčovanie výmeny informácií o lesoch a klimatickej zmene.
 - Harmonizovať záväzky súvisiace s klimatickou zmenou a inými s lesmi súvisiacimi zmluvami, dohodami a dohovormi.

V utorok 17. marca 2009 zástupca generálneho riaditeľa FAO Jim Butler zahájil rokovanie k téme „TUOL a klimatická zmena“ a uviedol hlavného hovorca pani Gro Harlem Brundtland.

V svojom príspevku vyzývala k zmysluplným záväzkom na znižovanie emisií, financovanie adaptačných a mitigačných opatrení a zdôraznila, že lesy musia byť zahrnuté v post-Kyoto klimatickom dohovore, vzhľadom na to, že sú zdrojom jednej pätiny všetkých emisií. Povedala, že *Eliaschova*

správa identifikovala znižovanie odlesňovania a degradácie lesov za nákladovo najefektívnejší spôsob zmierňovania klimatickej zmeny, schopný znížiť náklady až o 50 %. Poukázala na fakt, že klimatická zmena má za následok zvýšené prírodné disturbancie, také ako požiare a premnoženie škodcov, ktoré potom uvoľňujú ďalšie emisie. Povedala, že medzinárodné politiky pre lesy a klimatickú zmenu by sa mali vzájomne podporovať a že vlády sa musia zaviazat k znižovaniu premeny lesných pozemkov na iné využívanie lesnej pôdy.

Ďalší hovorca Emmanuel Ze Meka, výkonný riaditeľ ITTO, vyzýval za TUOL na zmierňovanie klimatickej zmeny. Pripomenul, že emisie sa ešte stále zvyšujú, vrátane emisií z lesov, ktoré sú tretie najvyššie za energetikou a priemyslom. Zdôraznil, že úspech CPF pri dohovorení sa na *Strategickom rámci pre klimatickú zmenu* je veľmi pozitívnym výsledkom. TUOL nazval silným flexibilným rámcom na znižovanie emisií a zlepšovanie sekvestrácie uhlíka v chránených a zalesňovaných lesoch, čo prispieva k biodiverzite a ďalším environmentálnym službám a vytvára pracovné príležitosti na znižovanie chudoby. Poznamenal, že možnosti lesov nezahŕňujú iba znižovanie deforestácie a degradácie lesov, ale aj ochranu, revitalizáciu, obnovu lesa, produkciu biopalív a palivového dreva, ako aj produkciu sortimentov dreva, ktoré môžu ukladať zásoby uhlíka, a tým znižovať jeho emisie až o 10 %, ak sa to robí efektívne. TUOL nazval kľúčom k režimu po roku 2012 a naliehal na zameranie sa na vytváranie vhodných podmienok, finančnú a technickú podporu, budovanie kapacít a dobré riadenie, ktoré sú nevyhnutné na zaistenie ich využitia a integrácie v národných stratégiách.

Frances Seymour, generálna riaditeľka CIFOR-u (Centre for International Forest Research) prezentovala ako CIFOR pracuje spolu s členmi CPF na zvyšovaní medzisektorovej spolupráce, poskytovaní alternatívnych existencií a ekonomických podnetov/stimulov s cieľom znižovania odlesňovania a degradácie lesov. K úlohe lesov pri zmierňovaní a prispôbovaní sa klimatickej zmene povedala, že mnoho tých, ktorí prispievajú k odlesňovaniu pochádzajú z externého prostredia mimo lesníctva, zdôraznila potrebu medzisektorovej spolupráce a vyzdvihla úlohu lesov v adaptačných stratégiách pre iné sektory. Povedala, že programy vrátane REDD by mali poskytovať alternatívne príjmy miestnych spoločenskí založené na TUOL

a ochrane lesov. Vzhľadom na TUO a produkciu tropických lesov a dopadov globálneho obchodu a investícií zdôraznila: význam efektívneho financovania, lesníckych politík a inštitúcií, TUOL a znížený negatívny dopad ťažby v tropických krajinách. Na záver oznámila, že CIFOR usporiada tretí lesnícky deň v spolupráci s 15. Konferenciou strán UNFCCC (COP 15) v decembri 2009, ktorý navrhne správnu agendu a preskúma výzvy pre REDD projekty v rámci akéhokoľvek budúceho dohovoru o klimatickej zmene.

V nasledujúcej diskusii mnoho delegátov zdôraznilo najdôležitejšiu rolu lesníckych odborných znalostí pri vyjednávaniach o klimatickej zmene a podporilo rastúcu spoluprácu okolo otázok súvisiacich s klimatickou zmenou v rámci CPF, zdôrazňujúc silnú a centrálnu pozíciu FAO.

EÚ (Európske spoločenstvo a jeho 27 členských štátov) prezentovala, prostredníctvom zástupcu Českej republiky Tomáša Krejzara vyhlásenie k bodu 5 agendy „Trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov a klimatická zmena“, v ktorom sa uvádzalo toto:

- EÚ vyjadrila poďakovanie sekretariátu za vypracovanie a predloženie dokumentu COFO 2009/5, týkajúceho sa TUOL a jeho úloh pri zmierňovaní a prispôbovaní sa klimatickej zmene. EÚ považuje zmierňovanie a prispôbovanie sa klimatickej zmene za problematiku najvyššieho významu, aj z pohľadu najnovšie prijatého „Klimaticko-energetického balíčka EÚ“, ktorý sa zameriava okrem iného na 20 % zníženie emisií skleníkových plynov do roku 2020 s možnosťou zvýšenia tohto záväzku na 30 %, ako príspevok ku globálnemu a komplexnému medzinárodnému dohovoru o klimatickej zmene.
- Ocenila tesnú spoluprácu medzi členmi partnerstva pre lesy (CPF) pri príprave „Strategického rámca CPF pre lesy a klimatickú zmenu“ a úlohu FAO v tomto procese. Plne podporuje šesť hlavných správ (key messages) strategického rámca CPF preto, aby sa TUOL stalo odpoveďou na klimatickú zmenu pre celé lesnícke spoločenstvo na globálnej úrovni.
- Pripomenula závery štvrtej hodnotiacej správy (AR4) Medzivládneho panelu pre klimatickú zmenu, v ktorej sa zdôraznilo, že TUOL zamerané na udržanie alebo zvyšovanie zásob uhlíka v lesoch, pri súčasnej trvalo udržateľnej

každoročnej produkcii dreva, vlákna alebo energie z lesov, bude vytvárať najväčšie trvalo udržateľné mitigačné účinky.

- Vzhľadom na prispôbovanie lesov klimatickej zmene je podstatné rozširovať poznatky o tom, ako sa bude klíma meniť, ako táto zmena postihne lesy a lesníctvo a aké adaptačné opatrenia sú potrebné. EÚ ocenila príspevok FAO poskytovať tieto poznatky a podporila FAO pri ďalšom posilňovaní tohto zámeru.
- Na základe predpokladu, že dopyt po energii pochádzajúcej z dreva sa bude počas ďalších desaťročí zvyšovať, a že v dôsledku toho sa bude rozvíjať globálny trh týchto produktov, lesnícky sektor by mal byť pripravený reagovať na tieto nové výzvy a príležitosti, ktoré sa budú vytvárať na celom svete.
- Aby sa poskytol spoločný referenčný rámec zdieľaný všetkými relevantnými procesmi a sektormi treba, aby sa koncepcia TUOL ďalej vyjasňovala a dotvárala. Práca vykonávaná v rámci MCPFE je príkladom regionálneho príspevku do tohto úsilia, reprezentovaného, okrem iných:
 - Celoeurópskymi smernicami pre TUOL na prevádzkovej úrovni.
 - Celoeurópskymi kritériami a ukazovateľmi pre TUOL a
 - Celoeurópskymi smernicami pre zalesňovanie a obnovu lesa s osobitným zámerom na opatrenia rámcového dohovoru OSN o zmene klímy.
- EÚ si praje, aby sa vyzdvihli dôležité dopady na lesníctvo súčasnej práce vykonávanej v kontexte aktuálnych vyjednávaní UNFCCC o „Využívaní pôdy, zmenách vo využívaní pôdy a lesníctve“ (LULUCF) a vo vzťahu ku REDD v rozvojových krajinách. Pretože lesy a všeobecnejšie ich integrácia do širšieho kontextu využívania pôdy sú spoločným menovateľom v týchto rozličných procesoch, lepšie by sa malo v lesníckej politike odzrkadliť aktívne zahrnutie a silnejšia spolupráca medzi lesníckymi odborníkmi a tými, ktorí sa zaoberajú klimatickou zmenou na národnej i medzinárodnej úrovni.
- EÚ venuje veľkú pozornosť procesu REDD, ktorý je podstatný pre zmierňovanie klimatickej zmeny a ďalšie spoločné výhody, ako sú zachovanie biodiverzity a znižovanie chudoby.

V rámci REDD je dôležité zamerať sa na širšie rozvojové potreby a zdôrazňovanie národnej zodpovednosti za zastavenie odlesňovania a degradácie lesov. Efektívna implementácia veľmi závisí na spolupráci miestnych komunít a ďalších stakeholderov.

- Vzhľadom na to, že objavujúce sa politiky pri-nášajú nové požiadavky na lesy, treba zdôrazňovať rolu národných lesníckych programov. Pretože nové požiadavky sú veľmi početné, dôležitý je holistický prístup, vrátane potreby širšej informačnej základne, zvýšenej podpory procesom národných lesníckych programov, silnejších inštitúcií a lepšieho zahrnutia stakeholderov. EÚ víta podporu FAO pre národné lesnícke programy a vyzýva k jej ďalšiemu rozšíreniu uľahčovaním integrácie prebiehajúcich procesov súvisiacich s lesmi a donorských iniciatív na národnej úrovni.
- S ohľadom na rastúci dopyt po spoľahlivých informáciách v rámci rozličných procesov súvisiacich s lesmi, EÚ zdôrazňuje potrebu koordinovaného prístupu k monitoringu lesov v rozličných sektoroch.
- EÚ chce napokon zdôrazniť, že vidí jasnú rolu FAO, ktoré môže využiť výhodu svojho širokého rozsahu aktivít idúcich až za lesníctvo, pri venovaní sa otázkam TUOL a klimatickej zmene, a to najmä:
 - Skúsenosti FAO v lesníctve a TUOL vo vzťahu k inému využívaniu pôdy a rozvoju vidieka, napríklad vo vzťahu k trvalo udržateľnej produkcii biomasy pre bioenergiu.
 - Príspevok FAO k dobre informovanému lesníckemu dialógu.
 - Dlhodobá skúsenosť FAO s hodnotením lesných zdrojov, ktoré môže mať významný príspevok k aktivitám zameriavajúcim sa na REDD.
 - Všeobecne uznaná rola FAO pri poskytovaní vzdelávania a šírenia poznatkov na národnej a subnárodnej úrovni.
 - Úloha FAO pri tvorbe, dopĺňaní a zdokonaľovaní lesníckych a s lesom súvisiacich definícií.

Martin MORAVČÍK
Národné lesnícke centrum
T. G. Masaryka 22
SK – 960 92 Zvolen